

วิจารณ์หนังสือ : Book Reviews

DAVID BOHM: ว่าด้วย สุนทรียสนทนา “On Dialogue”*

DAVID BOHM: On Dialogue-Concerning Aesthetic Dialogue

ผู้เขียน: เดวิด โบห์ม

Author: DAVID BOHM

พระมหาประวิทย์ ธมฺมวโร (บุญเต็ม)

Phramaha Prawit Dhammavaro (Boontem)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ประเทศไทย

Mahschulalongkornrajavidyalaya, Khon Kaen Campus, Thailand

E-mail: ghowit5626@gmail.com

บทคัดย่อ

บทวิจารณ์หนังสือนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับสุนทรียสนทนาของเดวิด โบห์ม ซึ่งเป็นวิธีการสนทนาที่ลึกซึ้ง และมีผลกระทบต่อความเข้าใจของคนในสังคม ที่เน้นความสำคัญของการฟังอย่างตั้งใจ และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเสรี โบห์มนำเสนอถึงอุปสรรคของการสื่อสาร และแนวทางการพัฒนาความคิด เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี นอกจากนี้ โบห์มยังชี้ให้เห็นว่าการสนทนาที่สร้างสรรค์สามารถเปิดเผยมุมมองใหม่ๆ และเพิ่มพูนความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่นได้อย่างมีคุณค่า

คำสำคัญ: เดวิด โบห์ม; สุนทรียสนทนา; On Dialogue

Abstract

This book review aims to present the concept of aesthetic dialogue as proposed by David Bohm, which is a profound method of conversation that impacts societal understanding. It emphasizes the importance of active listening and the free exchange of ideas. Bohm discusses the barriers to communication and suggests approaches for

*ได้รับบทความ: 28 กุมภาพันธ์ 2568; แก้ไขบทความ: 1 สิงหาคม 2568; ตอรับตีพิมพ์: 4 สิงหาคม 2568

Received: February 28, 2025; Revised: August 1, 2025; Accepted: August 4, 2025

thought development to foster positive relationships. Furthermore, he highlights that creative dialogue can unveil new perspectives and enrich our understanding of ourselves and others in a valuable way.

Keywords: David Bohm; Dialogue; On Dialogue

1. บทนำ

หนังสือเรื่อง “ว่าด้วย สุนทรียสนทนา” แต่งโดย เดวิด โบห์ม (DAVID BOHM) แปลโดย เพชรรัตน์ พงษ์เจริญสุข จัดพิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร โดย บริษัท สวนมีมา จำกัด พ.ศ. 2554 จำนวน 192 หน้า มีเลข ISBN: 978-616-7368-15-3 เป็นหนังสือที่นำเสนอว่าด้วยสุนทรียสนทนา (On Dialogue) ฉบับภาษาอังกฤษ ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1996 และล่าสุดได้ตีพิมพ์ซ้ำ (2006) อีกครั้งโดยมี ปีเตอร์ เซงเก้ เขียนคำนำให้ เดวิด โบห์ม เป็นนักฟิสิกส์นามอุโฆษที่อยู่ในยุคเดียวกับ อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ และ นีลส์ บอร์ เขาเป็นทั้งผู้เชี่ยวชาญ และผู้เผยแพร่ทฤษฎีควอนตัมฟิสิกส์ ในขณะเดียวกันก็สนใจค้นหาศึกษาธรรมชาติของความจริงอย่างลึกซึ้งด้วย โบห์มได้รับอิทธิพลแนวคิดเรื่อง “สุนทรียสนทนา” (On Dialogue) มาจากกฤษฎณมูรติและองค์ทะไลลามะ “Bohmian Dialogue” หรือ “สุนทรียสนทนาแบบโบห์ม” ที่เขานำมาถ่ายทอดผ่านหนังสือเล่มนี้ได้เป็นอย่างดี จึงเป็นการผสมผสานกันระหว่างทฤษฎีควอนตัมฟิสิกส์และแนวคิดเรื่องการเชื่อมโยงธรรมชาติของความจริงแท้ เหตุผลในการเลือกวิจารณ์หนังสือเล่มนี้ เพราะหนังสือเล่มนี้ได้เสนอแนวคิดที่สำคัญต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ของคนในสังคม ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในโลกที่มีความแตกแยก นอกจากนี้ ยังช่วยกระตุ้นการคิดเชิงวิพากษ์และการฟังอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในยุคข้อมูลข่าวสารของสังคมโลกในปัจจุบัน

2. โครงสร้างหนังสือ

หนังสือเรื่อง “ว่าด้วย สุนทรียสนทนา” ของเดวิด โบห์ม (DAVID BOHM) แปลโดย เพชรรัตน์ พงษ์เจริญสุข มีทั้งหมด 7 บท สรุปได้ดังนี้

บทที่ 1 “ว่าด้วยการสื่อสาร” เดวิด โบห์ม อภิปรายถึงธรรมชาติของการสื่อสาร โดยชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารที่แท้จริงไม่เพียงแต่การถ่ายทอดข้อมูล แต่ยังเกี่ยวข้องกับการฟังและความเข้าใจร่วมกัน โบห์มเน้นถึงความสำคัญของการเปิดใจและการพูดคุยอย่างเสรีเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เขายังกล่าวถึงอุปสรรคต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการสื่อสาร เช่น การตั้งกำแพงทางอารมณ์และความคิดล่วงหน้า การเอื้อเพื่อให้เกิดการสนทนาเชิงสร้างสรรค์นั้นจึงเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาความเข้าใจและความเชื่อมโยงระหว่างบุคคล ในท้ายที่สุดบทนี้กระตุ้นให้ผู้อ่านตระหนักถึงบทบาทของการสื่อสารที่มีคุณภาพในชีวิตประจำวัน

และในสังคมโดยรวม เดวิด โบห์มยังนำเสนอแนวทางในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสนทนาอย่างสร้างสรรค์ โดยชี้ให้เห็นว่าการเปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างและการตั้งคำถามที่กระตุ้นความคิดสามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ โบห์มยังพูดถึงความสำคัญของการตระหนักรู้ในตนเองและการเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น เพื่อให้การสื่อสารมีความหมายและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ในท้ายที่สุดหนังสือเล่มนี้กระตุ้นให้ผู้อ่านมองเห็นคุณค่าของการสนทนาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคมที่มีความเข้าใจและความร่วมมือในระดับที่สูงขึ้น (เดวิด โบห์ม, 2554, หน้า 41-46)

บทที่ 2 “ว่าด้วยสุนทรียสนทนา” : เดวิด โบห์ม เน้นถึงความสำคัญของการสนทนาที่สร้างสรรค์ซึ่งสามารถส่งผลต่อการเข้าใจและการเปลี่ยนแปลงในระดับลึก เขาอธิบายว่าการฟังอย่างตั้งใจและการเปิดใจเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โบห์มชี้ให้เห็นว่าอุปสรรคในการสื่อสารมักเกิดจากความคิดและความเชื่อที่ตึงมั่น ซึ่งทำให้เราไม่สามารถรับฟังหรือเข้าใจมุมมองที่แตกต่างได้ เขายังเสนอแนวทางในการสนทนาที่ช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถสำรวจความคิดของตนเองและผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ที่มีความหมายและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ บทนี้กระตุ้นให้ผู้อ่านตระหนักถึงคุณค่าของการสื่อสารที่มีคุณภาพในชีวิตประจำวันและในสังคมโดยรวม โดยยกให้การสนทนาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเข้าใจและความสามัคคีในชุมชน โบห์มยังชี้ให้เห็นว่า การสนทนาไม่ควรมีการตัดสินหรือการวิเคราะห์ล่วงหน้า เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมชาติและเปิดโอกาสให้เกิดการค้นพบใหม่ๆ นอกจากนี้ เขายังเน้นถึงการฝึกฝนทักษะในการฟังอย่างลึกซึ้ง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เข้าร่วมสนทนาสามารถเข้าใจความรู้สึกและความคิดของกันและกันได้ดียิ่งขึ้น การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและสนับสนุนการแสดงออกจึงเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่มีคุณภาพ บทนี้ส่งเสริมให้เราตระหนักว่าการสนทนาไม่เพียงแต่เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูล แต่ยังเป็นกระบวนการที่สามารถสร้างสรรค์ความเข้าใจและความเชื่อมโยงในระดับที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น (เดวิด โบห์ม, 2554 หน้า 49-112)

บทที่ 3 “ธรรมชาติของความคิดรวมหมู่” : เดวิด โบห์ม กล่าวว่า การสำรวจธรรมชาติของความคิดรวมหมู่ ซึ่งเป็นแนวคิดที่ว่าความคิด และมุมมองของแต่ละบุคคลสามารถส่งผลต่อกันและกันได้ เขาชี้ให้เห็นว่าความคิดรวมหมู่เกิดจากการที่ผู้คนร่วมกันสร้างความเข้าใจและความคิดเห็นผ่านการสนทนา โบห์มเน้นถึงความสำคัญของการรับฟังและการเปิดใจต่อความคิดเห็นที่แตกต่างเพื่อให้เกิดการคิดเชิงสร้างสรรค์ เขายังอภิปรายถึงวิธีการที่อาจทำให้ความคิดรวมหมู่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการสร้างพื้นที่ให้ทุกคนมีส่วนร่วมและให้เกียรติซึ่งกัน และกัน บทนี้กระตุ้นให้ผู้อ่านตระหนักถึงพลังของการสื่อสารที่สามารถเปลี่ยนแปลงความคิดและแนวทางการแก้ปัญหาในสังคมได้อย่างมีนัยสำคัญ โบห์ม ยังชี้ให้เห็นถึงอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในการสร้างความคิดรวมหมู่ เช่น การยึดติดกับความคิดเห็นส่วนตัวหรือการไม่สามารถปล่อยวางจากอคติของตนเอง เขาเสนอว่าการใช้เทคนิคต่างๆ เช่น การตั้งคำถามที่เปิดกว้างและการกระตุ้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมสามารถช่วยให้เกิดการสนทนาที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ โบห์มยังเน้นถึง

ความสำคัญของการสร้างบรรยากาศที่ไม่ตัดสิน เพื่อให้ผู้คนที่รู้สึกปลอดภัยในการแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา เขาเชื่อว่าการสนทนาแบบนี้จะนำไปสู่การค้นพบมุมมองใหม่ๆ และความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์ความรู้และการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ (เดวิด โบห์ม, 2554, หน้า 115-133)

บทที่ 4 “ปัญหาและปฏิทรรศน์” เดวิด โบห์ม ได้พูดถึงปัญหาและปฏิทรรศน์ที่เกิดขึ้นในการสนทนา โดยชี้ให้เห็นว่า ความขัดแย้งและการไม่เข้าใจเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสื่อสารที่มีคุณภาพ เขาเสนอให้เราตระหนักถึงวิธีการคิดที่อาจทำให้เกิดปัญหาเหล่านี้ เช่น การยึดติดกับความเชื่อหรือการไม่เปิดรับมุมมองใหม่ โบห์มเน้นว่า การตั้งคำถามและการสำรวจความคิดเห็นที่แตกต่างสามารถนำไปสู่การค้นพบทางออกที่สร้างสรรค์ และช่วยให้ผู้คนที่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ บทนี้จึงกระตุ้นให้ผู้อ่านพิจารณาวิธีการเข้าหาความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในสังคม โบห์มยังเสนอว่าการมีปฏิทรรศน์ในกระบวนการสนทนาสามารถเป็นโอกาสในการเรียนรู้และเติบโต เขาเชื่อว่าความขัดแย้งไม่ได้เป็นเพียงปัญหา แต่ยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เราเห็นมุมมองใหม่ๆ และเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาความคิดที่มีคุณภาพ โบห์มแนะนำให้ผู้อ่านร่วมสนทนารับรู้ถึงอารมณ์และความคิดของตนเอง และเรียนรู้ที่จะระงับการตอบสนองทางอารมณ์เพื่อให้สามารถมองเห็นภาพรวมได้ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ เขายังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยและเป็นกลาง เพื่อกระตุ้นให้ผู้คนที่แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ บทนี้จึงเป็นการกระตุ้นให้ผู้อ่านมีวิธีคิดใหม่เกี่ยวกับการจัดการกับความขัดแย้งและการสื่อสารในชีวิตประจำวัน (เดวิด โบห์ม, 2554, หน้า 135-144)

บทที่ 5 “ผู้สังเกตและสิ่งที่ถูกสังเกต” เดวิด โบห์ม อภิปรายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้สังเกตและสิ่งที่ถูกสังเกต โดยเน้นว่าการรับรู้และการตีความของผู้สังเกตมีผลต่อความเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้น การสังเกตไม่ใช่เพียงการบันทึกข้อมูล แต่เป็นการมีส่วนร่วมในการสร้างความหมาย โบห์มชี้ให้เห็นว่าความคิดและอารมณ์ของผู้สังเกตสามารถส่งผลต่อการรับรู้และประสบการณ์ของพวกเขาได้ เขายังเสนอว่าการเข้าใจความเชื่อมโยงนี้สามารถช่วยให้เราเปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างและพัฒนาความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ในกระบวนการสนทนา บทนี้จึงกระตุ้นให้ผู้อ่านใคร่ครวญเกี่ยวกับบทบาทของตนเองในกระบวนการสังเกตและการสื่อสาร โบห์มยังอธิบายว่าการสังเกตที่ปราศจากการตัดสินและการตีความที่ถูกต้องจะช่วยลดอุปสรรคในการสื่อสาร ทำให้เกิดการเปิดกว้างในการพูดคุยมากขึ้น เขากระตุ้นให้ผู้อ่านร่วมสนทนาใส่ใจในกระบวนการรับรู้ของตนเองและตรวจสอบว่าความคิดของตนเองมีอิทธิพลต่อการรับรู้สิ่งต่างๆ อย่างไร นอกจากนี้ เขายังชี้ให้เห็นว่าการสังเกตอย่างมีสติสามารถสร้างพื้นที่สำหรับการเข้าใจร่วม และช่วยในการพัฒนาความสัมพันธ์ที่มีคุณค่ามากขึ้นในสังคม โดยการเชื่อมโยงระหว่างผู้สังเกตและสิ่งที่ถูกสังเกตจึงเป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยให้การสนทนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ (เดวิด โบห์ม, 2554, หน้า 147-151)

บทที่ 6 “การระงับยับยั้ง ร่างกาย และตระหนักรู้ในตนเอง” เดวิด โบห์ม เน้นความสำคัญของการระงับยับยั้งความคิดและอารมณ์ เพื่อให้สามารถตระหนักรู้ถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในตนเองและรอบตัวได้ดียิ่งขึ้น เขาอธิบายว่าการระงับยับยั้งนี้ช่วยให้เราสามารถมองเห็นความเชื่อและอคติที่มีอยู่ในใจ โดยไม่ให้มันแทรกแซงกระบวนการสื่อสาร โบห์มยังเชื่อมโยงการระงับยับยั้งกับร่างกายและความตระหนักรู้ในตนเอง โดยการฝึกสังเกตความรู้สึกทางร่างกายและอารมณ์จะช่วยให้เราเป็นผู้รับฟังที่ดียิ่งขึ้น บทนี้กระตุ้นให้ผู้อ่านพิจารณาถึงวิธีการพัฒนาความตระหนักรู้ที่สามารถนำไปสู่การสนทนาและการเชื่อมโยงที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นในชีวิตประจำวัน โบห์มยังเน้นว่าการระงับยับยั้งความคิดและอารมณ์ไม่ใช่เพียงแค่การหยุดชะงัก แต่เป็นการสร้างความสามารถในการอยู่กับปัจจุบันอย่างมีสติ ซึ่งจะช่วยให้เราไม่หลุดเข้าไปในวงจรของอารมณ์และความคิดที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิด การฝึกฝนนี้สามารถปรับปรุงการรับฟังและการตอบสนองต่อความคิดเห็นที่แตกต่างได้ดีขึ้น นอกจากนี้ เขายังชี้ให้เห็นว่าเมื่อเราสามารถระงับความคิดได้ เราจะมีโอกาสสร้างความสัมพันธ์ที่มีคุณภาพมากขึ้น เพราะสามารถเปิดรับมุมมองใหม่ๆ โดยไม่ถูกจำกัดด้วยความเชื่อที่มีอยู่ในใจ บทนี้จึงไม่เพียงแต่กระตุ้นให้เกิดการสนทนาที่มีความหมาย แต่ยังสนับสนุนให้ผู้คนพัฒนาความสัมพันธ์ในระดับที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นด้วย (เดวิด โบห์ม, 2564, หน้า 153-169)

บทที่ 7 “ความคิดแบบมีส่วนร่วมและความไร้ขอบเขต” เดวิด โบห์มได้อภิปรายเกี่ยวกับความคิดแบบมีส่วนร่วมและความไร้ขอบเขต โดยเสนอว่าความคิดควรเป็นกระบวนการที่เปิดกว้างและร่วมมือกัน เพื่อส่งเสริมความเข้าใจและความคิดสร้างสรรค์ โบห์มเน้นถึงความสำคัญของการเชื่อมโยงระหว่างบุคคลในการสร้างความรู้ใหม่ๆ และการเปลี่ยนแปลงในสังคม เขายังชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในการสนทนาแบบไร้ขอบเขตสามารถนำไปสู่การสำรวจมุมมองที่หลากหลาย ทำให้เกิดการคิดอย่างสร้างสรรค์ที่ไม่ถูกจำกัด โดยความเชื่อและอคติส่วนบุคคล บทนี้กระตุ้นให้ผู้อ่านพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการสร้างสรรค์ความรู้และการแก้ปัญหาผ่านการสนทนาแบบมีส่วนร่วมในสังคม โบห์มยังเน้นว่าความคิดแบบมีส่วนร่วมไม่เพียงแต่เป็นวิธีการสื่อสาร แต่ยังเป็นกลไกที่ช่วยในการเปิดเผยและแก้ไขปัญหาทางสังคมที่ซับซ้อน การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดอย่างเสรีช่วยให้เกิดการคิดอย่างรอบด้าน และนำไปสู่การพัฒนาความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นระหว่างผู้เข้าร่วม เขากล่าวว่าเมื่อผู้คนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการสนทนาได้อย่างอิสระ จะช่วยสร้างความเชื่อมโยงที่เข้มแข็ง ซึ่งสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในระดับบุคคลและสังคม บทนี้จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้คนตระหนักถึงความสำคัญของการสนทนาในฐานะเครื่องมือในการสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหามือถืออยู่ในโลกปัจจุบัน (เดวิด โบห์ม, 2554, หน้า 171-188)

3. สรุปเนื้อหาโดยรวมของหนังสือ

เนื้อหาหนังสือ “ว่าด้วยสุนทรียสนทนา” เล่มนี้นับเป็นงานปรัชญาคลาสสิกเพื่อนำไปปฏิบัติ เดวิด โบห์มได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสนทนาที่มีคุณภาพและการสื่อสารที่ลึกซึ้ง โดยเริ่มจากการวิเคราะห์

ธรรมชาติของการสื่อสารที่แท้จริง ซึ่งไม่เพียงแต่การถ่ายทอดข้อมูล แต่ยังเกี่ยวข้องกับการฟัง และการเข้าใจร่วมกัน เขาเน้นถึงความสำคัญของความคิดรวบยอดในการสร้างความเข้าใจใหม่ๆ และสำรวจอุปสรรคต่างๆ ที่ขัดขวางการสื่อสาร เช่น ความคิดที่ตึงมั่น โบห์มกล่าวถึงปัญหา และปฏิทรรศน์ที่เกิดจากความขัดแย้งและเสนอวิธีการตั้งคำถามเพื่อค้นหาทางออกที่สร้างสรรค์ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สังเกต และสิ่งที่ถูกสังเกต โดยชี้ให้เห็นว่าการตีความมีผลต่อการสื่อสาร เน้นการระงับยับยั้งความคิด และความตระหนักรู้ในตนเองเพื่อปรับปรุงการสื่อสาร โบห์มเสนอความคิดแบบมีส่วนร่วมและความไร้ขอบเขตในการสนทนา เพื่อกระตุ้นการสร้างสรรค์และการเชื่อมโยงในสังคม โดยทั้งหมดนี้ช่วยให้ผู้อ่านตระหนักถึงคุณค่าของการสนทนาที่มีคุณภาพในชีวิตประจำวัน และในหนังสือ "ว่าด้วยสุนทรียสนทนา" เดวิด โบห์มยังกล่าวถึงความจำเป็นในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับการสนทนา เพื่อให้ผู้คนสามารถแสดงออกความคิดเห็นได้อย่างเสรี โดยไม่ต้องกลัวการถูกวิจารณ์ นอกจากนี้ เขาเสนอให้มีการฝึกฝนการฟังอย่างตั้งใจ ซึ่งสามารถช่วยเพิ่มความเข้าใจและความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนได้ดียิ่งขึ้น โบห์มยังเน้นถึงความสำคัญของการยอมรับความไม่แน่นอนในความคิด เพื่อเปิดโอกาสให้เกิดการเรียนรู้และการเติบโตทางความคิด การสำรวจความรู้สึกและอารมณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการสนทนามีบทบาทสำคัญในการสร้างความเชื่อมโยงที่ลึกซึ้ง นอกจากนี้ เขายังชี้ให้เห็นว่าการสนทนาเป็นกระบวนการที่ไม่สิ้นสุด ซึ่งสามารถนำไปสู่การพัฒนาความคิดใหม่ๆ และการสร้างสรรค์ในสังคมในที่สุด โบห์มกระตุ้นให้ผู้อ่านใช้การสนทนาเป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงโลก เพื่อสร้างสังคมที่มีความเข้าใจและความร่วมมือมากยิ่งขึ้น โดยทั้งหมดนี้ชี้ให้เห็นถึงพลังของการสนทนาที่มีคุณภาพในการพัฒนาตนเองและสังคม

4. ทศนะวิจารณ์

การวิจารณ์หนังสือ “ว่าด้วยสุนทรียสนทนา” ของ เดวิด โบห์ม (DAVID BOHM) แปลโดย เพชรรัตน์ พงษ์เจริญสุข ผู้วิจารณ์ได้พบประเด็นที่น่าสนใจหลายประเด็น และจุดที่ควรพัฒนา ปรากฏในหนังสือเล่มนี้เพื่อเป็นการเติมเต็มให้กับหนังสือเล่มนี้ จึงนำประเด็นต่างๆ ที่พบมาเพื่อการวิจารณ์โดยปราศจากอคติ ดังนี้

1. จุดเด่นของหนังสือ : หนังสือ สุนทรียสนทนา ของเดวิด โบห์ม เป็นงานที่นำเสนอแนวคิดการสนทนาเชิงสร้างสรรค์อย่างลึกซึ้ง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาความเข้าใจและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมที่มีความหลากหลาย จุดเด่นของหนังสืออยู่ที่การวางโครงสร้างที่ชัดเจนและการนำเสนอเนื้อหาอย่างกระชับ ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงแนวคิดได้ง่ายและนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ สรุปได้ดังนี้

1) การวางโครงสร้างหนังสือ: โครงสร้างของหนังสือถูกออกแบบมาอย่างชัดเจน โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นบทที่มีลำดับเหตุการณ์ และแนวคิดที่เป็นระบบ ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจ และติดตามเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ แต่ละบทยังมีหัวข้อย่อยที่ชัดเจน ทำให้การค้นหาข้อมูลเฉพาะเจาะจงเป็นไปได้

ได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังมีการสรุป และข้อคิดท้ายบทเพื่อเน้นประเด็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้อ่านสามารถสะท้อนความคิดและนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีคุณค่า 2) การนำเสนอเนื้อหา: เนื้อหาในหนังสือถูกนำเสนออย่างกระชับและเข้าใจง่าย โดยใช้ภาษาที่เข้าถึงได้และไม่ซับซ้อน ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจแนวคิดต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังมีกรยกตัวอย่างที่หลากหลายและเกี่ยวข้องกับสถานการณ์จริง ซึ่งช่วยเสริมให้เห็นภาพชัดเจนและจับต้องได้ยิ่งขึ้น ตัวอย่างเหล่านี้ไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นหลักการเท่านั้น แต่ยังสร้างความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ นอกจากนี้ การใช้กราฟิกหรือภาพประกอบในบางส่วนก็ช่วยเพิ่มความน่าสนใจและกระตุ้นให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมมากขึ้นอีกด้วย 3) แนวคิดเชิงสร้างสรรค์ : หนังสือเสนอแนวคิดใหม่ๆ ที่กระตุ้นให้ผู้อ่านคิดวิเคราะห์ในมุมมองที่ไม่เคยพิจารณามาก่อน แนวทางการสนทนาและการฟังอย่างตั้งใจที่นำเสนอช่วยเปิดโอกาสให้ผู้อ่านสำรวจความเชื่อและความคิดเห็นของตนเองอย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ การเสนอแนวทางที่ไม่เป็นไปตามกรอบเดิมยังช่วยให้เกิดการสร้างสรรค์และนวัตกรรมในความคิด ส่งผลให้ผู้อ่านสามารถพัฒนาวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น การมองเห็นมุมมองที่แตกต่างนี้ไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในสังคม แต่ยังส่งเสริมการเปิดกว้างทางความคิดและการยอมรับความคิดเห็นที่หลากหลายอีกด้วย และ 4) อิทธิพลต่อสังคม: แนวทางที่นำเสนอในหนังสือมีศักยภาพในการส่งเสริมความเข้าใจระหว่างบุคคลและกลุ่มต่างๆ ในสังคม การสนทนาเชิงสร้างสรรค์และการฟังอย่างตั้งใจช่วยลดอคติและความเข้าใจผิด ทำให้ผู้คนสามารถเปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างได้ นอกจากนี้ การสร้างพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดอย่างเสรีส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการทำงานร่วมกันเพื่อหาทางออกที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม การลดความแตกแยกในสังคมจึงไม่เพียงแต่ทำให้เกิดสันติภาพ แต่ยังเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมอีกด้วย

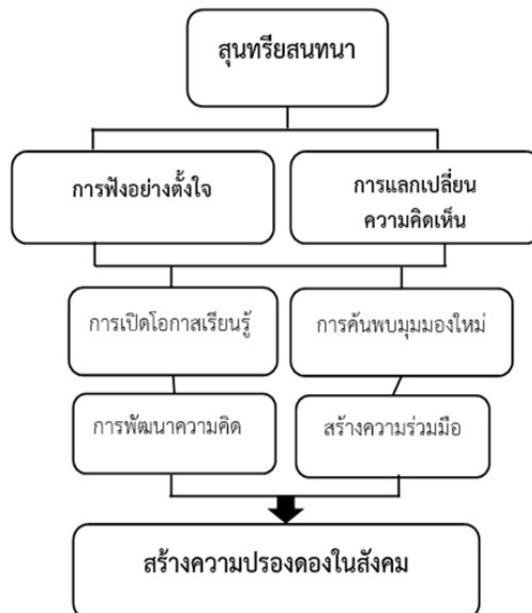
2. จุดที่ควรเพิ่มเติม: แม้หนังสือ “สุนทรียสนทนา” จะมีเนื้อหาที่เข้มข้น แต่ยังมีจุดที่ควรเพิ่มเติม เช่น การนำเสนอตัวอย่างการประยุกต์ใช้ในบริบทจริง เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพชัดเจนว่าแนวคิดเหล่านี้สามารถนำไปใช้ได้อย่างไรในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ การตอบสนองต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมจะช่วยให้แนวทางของโบห์มเข้าถึงผู้คนจากภูมิหลังที่หลากหลายได้ดียิ่งขึ้น สรุปได้ดังนี้ 1) การประยุกต์ใช้ในบริบทจริง: ควรมีตัวอย่างหรือกรณีศึกษาที่แสดงให้เห็นว่าแนวคิดการสนทนาเชิงสร้างสรรค์สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างไร เช่น ในที่ทำงาน การใช้วิธีการนี้สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเป็นทีม โดยการเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนแสดงความคิดเห็นและร่วมกันหาทางออกที่ดีที่สุด นอกจากนี้ ในชุมชน การสร้างพื้นที่สำหรับการสนทนาแบบเปิดเผยสามารถช่วยลดความขัดแย้งและเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้อยู่อาศัยได้ ตัวอย่างเช่น การจัดกิจกรรมเสวนาหรือ workshop ที่มุ่งเน้นการฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จะช่วยให้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้จากกันและกัน ในที่สุด การประยุกต์ใช้แนวคิดเหล่านี้จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกทั้งในระดับบุคคลและสังคมโดยรวม 2) การตอบสนองต่อความแตก

ต่างทางวัฒนธรรม : ควรมีการอภิปรายเกี่ยวกับวิธีการที่แนวทางของโบห์มสามารถปรับใช้ได้ ในบริบทที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและการเคารพต่อมุมมองที่แตกต่าง การให้ความสำคัญกับการฟังอย่างตั้งใจและการเปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลายจะช่วยลดอคติและสร้างความเชื่อมโยงระหว่างผู้คนจากภูมิหลังที่แตกต่าง นอกจากนี้ การฝึกฝนทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม จะช่วยให้ผู้อ่านสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นและแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ในสังคมที่มีความหลากหลายอย่างแท้จริง และ 3) กลไกการพัฒนา: ควรมีการเสนอกิจกรรมหรือเครื่องมือที่ชัดเจนสำหรับการพัฒนาทักษะการฟังและการสนทนา เช่น การฝึกฝนเทคนิคการฟังเชิงกระตุน เช่น การสะท้อนกลับหรือการถามเพื่อชี้แจง นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมเวิร์กช็อปหรือกลุ่มสนทนาที่มุ่งเน้นการปฏิบัติจริงจะช่วยให้ผู้อ่านได้ฝึกทักษะเหล่านี้ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย การสร้างคู่มือหรือแผนการฝึกฝนที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันจะช่วยให้ผู้อ่านสามารถติดตามพัฒนาการและปรับปรุงทักษะการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง นี่จะเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการนำแนวทางของโบห์มไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้จริง

5. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การวิจารณ์หนังสือ “ว่าด้วยสุนทรียสนทนา” ผู้แต่งโดย เดวิด โบห์ม (DAVID BOHM) ผู้แปลโดย เพชรรัตน์ พงษ์เจริญสุข ผู้วิจารณ์ได้องค์ความรู้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

เดวิด โบห์ม. (2554). *ว่าด้วยสุนทรียสนทนา* (เพชรรัตน์ พงษ์เจริญสุข, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: สวนเงินมีนา จำกัด.

